

Базова структура християнської сопричасної сімейної психотерапії в груповій роботі

Л. М. Гридковець*

Київський інститут бізнесу та технологій, м. Київ, Україна

*Corresponding author. E-mail: grydkovec@ukr.net

Paper received 03.07.15; Accepted for publication 21.07.15.

Анотація. В даній статті представлена модель сопричасної християнської сімейної психотерапії формувальної спрямованості. Подано обґрунтування кожного терапевтичного етапу, зокрема: робота з ідеальною моделлю, потребово-мотиваційною, інформаційно-когнітивною, емоційно-почуттєвою, регулятивно-поведінковою сферами особистості чоловіка та жінки. Представлені засади християнської світоглядності щодо базової суті проявів сфер особистісного буття в структурі шлюбних відносин. Наведені приклади практичного застосування психотерапевтичних прийомів в процесі християнської групової сімейної психотерапії.

Ключові слова: соціальні моделі, особистість, свідоме, несвідоме, жінка, чоловік сімейна психотерапія, родина, родове несвідоме, колективне несвідоме, християнська психологія, сфери особистісного прояву, групова терапія

Родина – це первинна цеглина буття людини, це – первинна спільнота держави, це свого роду первинна церква. Темі родинних стосунків присвячені праці цілої плеяди як українських, так і зарубіжних психологів, зокрема: культурі сімейних стосунків – Л.А. Богданович, Т.В. Буленко, В.А. Семиченко, С.В. Ковальов, В.П. Кравець, І.О. Ковальова, І.Б. Омелашенко, Б.Г. Херсонський, О.Д. Шинкаренко та ін., психо-сексуальній культурі у всіх сферах взаємодії «особистість-батьки», «особистість-партнер», «особистість-нащадки» – А.Я. Бердичевська, М. Грабовська, І.С. Кон, О.В. Сечейко, Г.Ф. Келлі, В.Г. Каган, Л.І. Мороз та ін.; гендерної взаємодії в родині – Т.В. Говорун, Л. Безпальчої, С.П. Юдіної тощо. Проте переважна більшість зазначених дослідників не враховували релігійний потенціал особистості, та вплив релігійного фактору на формування ціннісного потенціалу як окремої особи, так і сім'ї в цілому.

Метою статті є презентація структури процесу підготовки наречених до шлюбу та розвиток подружніх гармонійних засобами християнської сімейної психотерапії.

Дослідження Т.В. Андрєєвої, Г.Ф. Дейнеги, В.С. Заслуженюка, Н.М. Кульбиди, С.А. Поліщук, В.А. Семиченко, Л.Б. Шнейдера та ін. показують, що коли особа має міцну родину, гармонійні подружні стосунки (тобто має те місце, де її люблять, на неї завжди чекають), то тим самим творить собі своєрідну фортецю, за мурами якої вона може поновити власні сили, психологічно та духовно реабілітуватися. Саме родина дає можливість пошуку психологічного, фізичного та, до певної міри, духовного резерву всім життєтворчим процесам особистості, усвідомлення їхньої неперервності та ентелехійності.

"На сприймання теперішнього, звісно впливає і минуле, при чому різні події минулого впливають на нас у різному ступені: при цьому сильніші всього (не ті, що були найбільш суттєвими для свого часу, а ті, що за асоціаціями, або за контрастом пов'язуються з сьогоденням, із його проблемами та успіхами. Крім того, люди з протягом часу здатні змінювати свої погляди на події минулого, не тільки внаслідок набутих знань, а і, відповідно, розширенню зони інаковості його оцінок, та із втратою старих поглядів та суджень.

Таким чином, взаємодія впливу минулого, теперішнього та майбутнього відбувається через прями та зворотні зв'язки в ієрархії мотивів та цілей", – зазначає Р. Грановська [1].

Формування психологічної здатності наречених чи подружжя до побудови гармонійної родини в християнській сімейній терапії відбувається за законом "трифакторної єдності" [2]:

- базування на минулому досвіді чоловіка та жінки;
- сприймання обома подругами сьогодення (в якості "тепер" і "зараз") у його повноті (Бог-Чоловік-Жінка; Чоловік-Жінка-Дитина; Спілкування-Діяльність-Творчість і т.д.)
- позитивній орієнтації чоловіка та жінки на майбутнє.

Наші дослідження протягом 1996-2015 рр. показали, що для ефективності процесу формування психологічної здатності наречених чи подружжя до побудови гармонійної родини необхідно відшукати взірці "ідеальної шлюбної моделі", оскільки ідеал, як такий, має велике значення для розвитку як будь-якої особистості, так і спільноти. "Ідеал займає панівне, верховне положення в ієрархії цілей, ... він здатний підпорядкувати всі нижче розташовані та монополізувати поведінку людини. Ідеал як понадцінна ідея, збирає, концентрує в собі величезну енергію. Ідеали включають як уявлення про бажане майбутнє, так і про особистісну перспективу в соціальному та моральному відношенні. Втілення ідеалів або суб'єктивне відчуття наближення до них супроводжується найпотужнішим позитивним емоційним переживанням, так необхідними кожній людині" [1].

На основі тривалих досліджень нам вдалося розробити ефективну модель цілеспрямованого впливу на особистість в системній взаємодії «чоловік-жінка». Дана модель виявилася ефективною як при розробці програм з підготовки до шлюбу, так і для сімейної психотерапії (рис. 1) [2].

Впровадження ідеального модулю повноти спілкування чоловіка та жінки дозволяє допомогти як нареченим, так і подружжю (за А. Маслоу) стати тим, ким вони здатні стати [7, с. 172].

У процесі тривалих експериментів нам вдалося виявити найефективнішу «ідеальну модель», якою виявилася базова модель покликання чоловіка та жінки, представ-

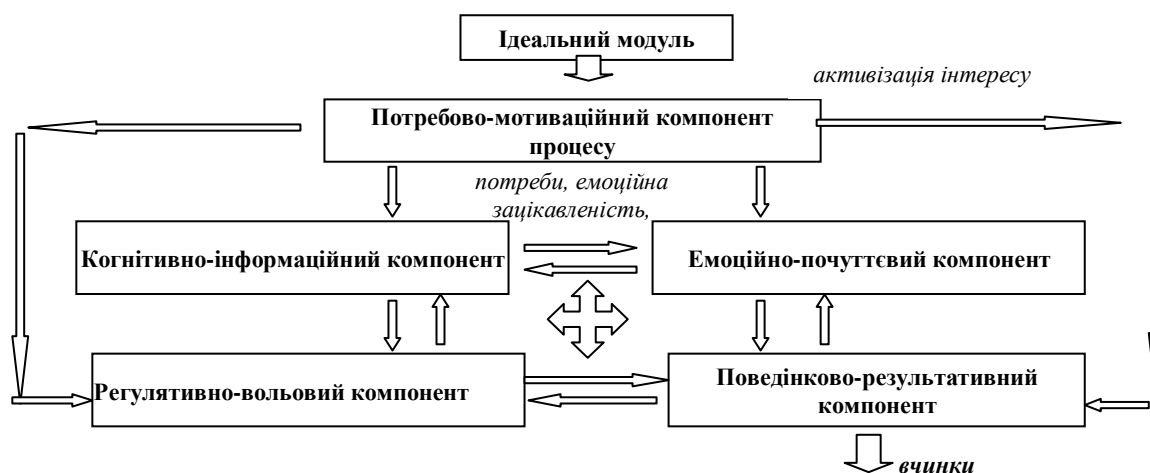

Рис. 1. Концептуальна модель ефективного впливу на особистість в системі «чоловік-жінка»

лена у Святому Письмі. Саме ця модель регламент-тує не зовнішні ознаки взаємодії між представниками протилежних статей, а сутність їхньої взаємодії. Де жінка «береже життя і духа Святого в чоловікові», а чоловік «порає і доглядає Едемський сад.»

Застосування ідеального модулю має на меті допомогти учасникам «почуттєво доторкнутися» до повноти, краси та глиби подружніх стосунків. збудити потребу у наречених та подружжя мати представлену у Біблії повноту чоловічо-жіночої взаємодії, активізувати через зацікавленість ідеальною моделлю інтерес до даної проблеми, тим самим вплинувши на потребово-мотиваційну сферу учасників групи. Психологічним механізмом даного впливу стає створення в учасників потреби у досконалому подружжі як умови життєтворення, що призводить до вибору відповідної мети. Мета спонукає кожного суб'єкта терапії до дії і в першу чергу до розбудови власної чуттєвості та збагачення знаннями. Емоційний розвиток впливає на процес пізнання, а розбудова когнітивного простору, в свою чергу, сприяє формуванню передумов почуттєвої зрілості. Розвиток когнітивно-інформаційної сфери разом із впливом потребово-мотиваційної сфери активізує регулятивно-вольову сферу, що відбивається на поведінково-результативній сфері, яка зазнає ще додаткових змін за рахунок безпосереднього впливу емоційно-почуттєвої сфери кожної представленої особистості. Проте існує ще вторинний ефект, як наслідок розвитку всіх зазначених сфер, який посилює їхню взаємопроникненість і стимулює особистість до подальшого розвитку. Результатом перебігу подібного терапевтичного процесу за вказаною моделлю є якісні зміни такої особистісної характеристики, як вчинок (за О.В. Киричуком та В.А. Роменцем) [8] в його внутрішній та зовнішній суті. Зміни даної категорії в терапевтичному чи тренінговому процесі призводять до відповідних змін дійсних вчинків за умов наявності розбудови чи корекції світоглядних та життєтворчих позицій як окремої особистості, так і сім'ї в цілому. В подібному випадку вчинок стає своєрідним стартовим механізмом запуску дії запропонованої моделі, але вже за межами терапевтичної чи тренінгової групи, тобто відбувається активізація перманентного розвитку не тільки чоловіка та жінки, але й родини в цілому.

Ідеальний модуль

Як вже зазначалося вище, ідеальний модуль презентований біблійною концепцією еротичної божественної посвяти чоловіка та жінки. За словами Х. Яннараса: «Кохання починається там, де закінчуються мури нашого "Я". Коли Інший стає для нас дорожчий за саме наше життя. Дорожчий за будь-які виправдання, тирчасову чи довічну застрахованість. Згода прийняти зародки коханого або улюблених навіть вічний осуд — це ознака любові» [11, с. 67]. Перші люди, відповідно до християнських світоглядних позицій, були втіленням і результатом божественної любові. Те, що вони не бачили власної оголеності (в символічному контексті) свідчило про безмежну довіру прабатьків одне до одного, свідчило про те, що їхнє кохання було трансцендентним відбитком божественного еросу.

За Х. Яннарасом: «Ерос і є любов... Різниця між бути і мислити відчувається почуттям як різниця між полум'ям і його зображенням. Безпосередній досвід теплоти, відчутного тепла. І мова тоді ллється одкровенням: "Той, Хто є причиною усього... за надлишку любовної благодаті виходить із Себе... спонукуваний любов'ю до коханого. І в Своїй екстатичній, понадсутнісній і невичерпній силі сходиться на все з Того, Хто перевершує все." [11, с. 90]. І далі він продовжує: "Безсмертя Осіб не є необхідністю, отриманою від "природи"; істинне життя не є мимовільним наслідком природи. Це особиста свобода, яка гіпостазує природу як любов особистісного спілкування, яке складає істинне життя і проявляє його нетварну природу".

З його поглядами перегукуються роботи С. Троїцького, який так характеризує благословенний Богом зв'язок між чоловіком та жінкою: «Це взаємне обоження є ні чим іншим, як споглядання одне в одному богоподібних досконалостей. Дружина створена, за апостолом Павлом, для того, щоб бути "славою чоловіка" (1 Кор. 11,7), щоб бути живим відображенням богоподібності чоловіка, неначе живим дзеркалом чоловіка, бо, як помітив Платон, "в коханому, мов у дзеркалі, бачить самого себе"» [9, с. 83].

Він же, розвиваючи цю тему, продовжує далі: «Проте це дзеркало, в якому закохане подружжя бачить одне одного, має одну особливість. Воно відбиває тільки їх хороші сторони, приховуючи погані, і висвітлює їх одне одному, ніби в якомусь сьайві. І ось, за Зла-

тоуством та св. Августином, саме це сяйво, ця “благодать” або “невимовна слава” краще будь-якого одягу, всякої прикраси обволікала наших прабатьків в раю і зокрема обволікає закохане подружжя і зараз” [9, с. 84].

У даному випадку мова йде про таємницю перетворення особистісного “Я” в “Ми” при збереженні особистісності, інаковості кожного суб’єкта даної системи, де в момент єднання двох індивідуальностей, утворюється нова якісна одиниця культурної реальності буття. Реальності, в якій зберігається неповторність кожної особи попри народження нової особистісної не повторності “Ми”.

Потребово-мотиваційний компонент терапевтичного процесу

Модель досконалого єднання чоловіки та жінки подається у певній емоційній налаштованості терапевта, що створює передумови емоційного зв’язку учасників з керівником групи. Безперечно, лише християнський психотерапевт здатен глибоко відчувати слова Святого Письма. І мова у даному випадку йде не про номінальне християнство, а християнство «живе». Бо лише за таких умов психотерапевт здатен “поділитися” часткою свого власного світогляду з учасниками групи, наділяючи їх власною “обдарованістю”. При цьому в учасників групи спостерігається активізація інтересу до даної проблематики. Від того, наскільки вдається висвітлити красу ідеальної моделі, залежить і вплив цієї моделі на потребово-мотиваційну сферу подружжя. Щоб прискорити ефект створення потреби у досконалому подружжі у слухачів, ми як правило застосовуємо методи логотерапевтичного впливу, які стимулюють в учасників психологічне переживання та проживання змодельованої дійсності.

В основі концепції божественної еротичної посвяти чоловіка та жінки лежить глибоке розуміння духовних процесів єдності між ними, що знаходять відображення у логосній оболонці перших двох книг Буття Біблії. То ж розглядаючи Біблійні уривки, які віддзеркалюють екзистенційне покликання представників обох статей, ми даємо подружжю взірці найвищого духовного єднання.

Далеко не завжди учасникам вдається з першої спроби збагнути той глибинний зміст, що несе в собі певний уривок. Тому дехто з них продовжує процес осмислення самостійно вдома. Проте часто-густо роздуми над запропонованою тематикою дають результати в спонтанному переживанні їх сутності в самих несподіваних місцях.

Нова потреба формулює на майбутнє мету: мати такі стосунки із жінкою (чоловіком), про які він (вона) не просто знає, а красу яких відчуває особисто. Мета є образом того, до чого спрямований мотив. Тому ціль і здатна здійснювати зв’язки між майбутнім та теперішнім. Виникнення таких зв’язків дозволяє цілі, як образу майбутнього, впливати на теперішнє та формувати його. Виникає ланцюжок: виникнення потреби, розвиток на її основі домінуючої мотивації, цілеспрямована діяльність на задоволення даної потреби. Тут образ майбутнього виступає як форма випереджаючого відбиття, через яке людина пристосовується до ще неприйдешніх подій. Часова перспектива, таким чином, структурується, у неї включаються мотиви та наміри, що можуть втілюватися в майбутньому.

Емоційно-почуттєва та когнітивно-інформативна компоненти терапевтичного процесу

Цілеспрямований психотерапевтичний вплив на емоційно-почуттєву та когнітивно-інформативну сфери особистості має відбуватися паралельно. Потреба у відтворенні “ідеального модулю” у власному житті стимулює подругів до пізнавальної діяльності та стану емоційно-почуттєвої зрілості. Для розвитку емоційно-почуттєвої сфери в учасників групи існує багато різних технік, проте переважна їх більшість базується на гештальттерапевтичній парадигмі, що передбачає розвиток в учасників свідомого прийняття дійсності, переживання якої відбувається за принципом “тепер-та-зараз”, розширення в них особистісного сприймання через формування навичок спонтанної уваги та зосередженості, диференціації та об’єднання зовнішніх та внутрішніх впливів, відчуття протилежних сил як у системі зовнішньої суб’єктної взаємодії, так і в системі внутрішньої суб’єктної взаємодії, здатності до відтворення минулих ситуацій та новому спогляданню і переживанню минулих подій, що забезпечує їм процес завершення незавершених емоцій та розширення внутрішньої чуттєвості до межі усвідомленого проживання дійсності.

У результаті застосування подібного підходу у практику християнської сімейної психотерапії ми отримуємо:

- 1) забезпечення повноцінної роботи актуального самоусвідомлення у чоловіка та жінки;
- 2) зміщення локусу контролю всередину, формування внутрішньої свободи, яка передбачає особистісну відповідальність;
- 3) віднаходження психічних блоків, що перешкоджають зростанню та ефективним подружнім взаємодіям.

У даному випадку, мова йде про активізацію внутрішніх особистісних резервів учасників терапевтичного процесу. Вивільнення цих резервів веде до особистісного росту кожного із учасників групи.

Головна мета даного етапу полягає у емоційному підкріпленні сформованої потреби у пізнавальній діяльності, подальшому розвитку та саморозвитку учасників.

Формування когнітивно-інформативної сфери частково відбувається за рахунок впливу емоційно-почуттєвої. Остання забезпечується розвитком відчуття актуальності, що є однією із найнеобхідніших характеристик людського буття. Саме відчуття актуальності дозволяє цінувати кожну хвилину життя, розуміючи її сенс, усвідомлювати власні почуття, ставлення до того, що відбувається навколо, засвоювати запропоновані знання.

Практика показала, що переважна більшість учасників груп (89%), в тій чи іншій мірі, забувають, що життя складається з моментів “цієї миттєвості”. До негативних наслідків неспроможності власної “актуалізації” належать неспроможність радіти дару життя, дару спілкування, дару хвилювання, не здатність цінувати те, що робить інша половина в шлюбі тощо. Найбільш подібних неспроможностей призводить в подружньому житті до стану “звикання” до партнера, а потім – до непомічання останнього, що негативно позначається на шлюбі.

У процесі терапії велика увага приділяється психологічним вправам на відчуття, усвідомлення, прийняття голосу близької людини, розуміння суті сказаного не в контексті словесної абстракції, а в контексті того сенсу, що надавав словам співрозмовник. Акцентуючи увагу на зовнішніх голосових проявах: висоті тону, різкості голосу, мелодійності, монотонності, тощо, учасники через диференціацію об'єднують зазначені фактори в мелодію голосу конкретної особи, що доносить свої думки, хвилювання чи радощі саме в цей конкретний момент, і через усвідомлення протилежних сил, що діють як в його власному сприйманні та почуттях, так і в почуттях промовця, відтворює чуттєві образи не тільки інформаційного повідомлення, але й власного стану та стану співрозмовника. Останнє формує передумови розбудови довірчого простору в родині, розвиває навички дієвого ставлення акцентованого на подружньому партнері, дітях.

Наведемо приклад:

Тема «Неповторність власного єства» [3]

Завдання:

1. Прослухайте уважно запропонований текст.
2. Вмостіться зручніше, розслабтеся. Дайте можливість музиці проймати все ваше єство. Відчуйте силу музичних перепадів та переходів. Дайте звукам можливість створювати вільні образи та асоціації. Відчуйте, що це саме Вас створив Бог у шостий день сотворення світу. Відчуйте власну неповторність і унікальність. Відчуйте силу творчого духу, що робить Вас духовною істотою. Ви – вінець всього Божого творіння. Ви отримали надзвичайний дар – дар життя, дар творчості, дар опіки над всім, що було сотворено.

3. Дайте собі відповідь на питання: які почуття у Вас виникають? Які думки наповнюють душу: радість чи смуток, сила чи страх? Намагайтеся прийняти всі хвилювання Вашої душі. Відчуйте вдячність за те, що Ви живете, що відчуваєте, що творите.

Рекомендації: текст – Бт.1, 26-29; Бт.2, 7-9 [10] музичні композиції – григоріанський спів, Й.С. Бах – Тосса d-Moll.

Далі іде активна праця зі зворотнім зв'язком учасників групи. При цьому відбувається робота за трьома напрямками:

1. Ділення особистісними переживаннями щодо прослуханих уривків і відчутих інсайтів;
2. Пригадування життєвих моментів, коли учасники групи забували про власну значимість і цінність.
3. Аналіз ситуацій, коли в наслідок зосередженості на собі не помічали цінності та потреб «своєї половини».

Тема: Подружжя любов [2]

Завдання:

1. Уважно прослухайте запропоновані уривки. Відчуйте красу подружніх почуттів. Відчуйте здатність цих почуттів до розвитку. Відчуйте себе будівничим Храму Любові.

2. Дайте музиці вільно проникати у Ваше єство. Хай саме будівництво стане також для Вас музикою.

3. Дайте собі відповіді на питання: Які образи виникають у Вас? На чому Ви більше акцентуєте увагу: на почуттях чи обов'язках, пов'язаних з тягарями будівництва? Уявіть собі красу споруди у сяйві смарагдів? Чи готові Ви йти до кінця? Чи не лякають Вас труд-

нощі? Кохання - це жертва, але жертва, яка приносить задоволення. Дослухайтеся до Ваших внутрішніх станів. Хай у вільних образах постануть Ваші надії і прагнення.

Рекомендації: текст – будь-який твір чи уривок, в якому є опис глибоких почуттів одружених осіб: музичні композиції – Vangelis “Losing Sleep”.

Подальша робота відбувається засобами зворотного зв'язку в клієнт центрованій чи екзистенційній парадигмі по аналогії з попередньою темою.

Регулятивно-вольовий компонент терапевтичного процесу

Частково вже говорилося про вплив когнітивно-інформаційної сфери особистості на розвиток її регулятивно-вольових характеристик. Варто зауважити, що на цьому етапі добре піддаються аналізу як ситуації розподілу обов'язків, так і проблеми розвитку внутрішньої саморегуляції та зовнішньої регуляції в системі «чоловік-дружина».

Поведінково-результативна сфера особистості, як зазначалося вище, зазнає впливу від розвитку інших її особистісних сфер. Для більшої ефективності поведінково-результативної сфери подружжя добре зарекомендували себе поетапні рольові ігри (ПРІ), в основі яких лежать методи такого напрямку психотерапії, як психодрама, що передбачає наявність трьох етапів терапевтичного процесу: розігрів, дія і взаємодія в групі [6].

Розігрів – психолого-біологічний процес, що запускається за допомогою “стартерів”: музики, візуальної стимуляції, в деяких випадках дихання, вербальної стимуляції. “У сучасній психології творчості прийнято виділяти “ліво- та правопівкульних” композиторів, яких удалося виміряти за шкалою “раціональність-інтуїтивність”. До “лівопівкульних”, згідно цієї класифікації, належать: Бах, Гендель, Ліст, Мендельсон, Прокоф'єв, Рамо, Стравінський, Хіндеммит, Шостакович. У групу виразно “правопівкульних” входять: Берліоз, Брамс, Вагнер, Малер, Скрибін, Франк, Чайковський, Шопен, Шуман.

Унікальне місце серед названих митців займає В.А. Моцарт, різні твори якого впливають то на ліво-, то на правопівкульний типи сприйняття та переробки інформації... [3].

Етап дії поетапних рольових ігор складається із трьох сегментів, що мають на меті виконання трьох функцій: теперішнє пред'явлення, вивчення та інтерпретація, альтернативна поведінка. Функція першого сегмента – пред'явлення теперішнього, тобто відображення в рольовій грі проблеми, що має вивчатися під час тренінгу. Функція другого сегмента складається із діагностичної частини, яка становить вивчення у рольовій грі факторів, що пов'язані із наданою проблемою та корекційною частиною, – знешкодження послаблюючого, хворобливого почуття тривоги (в своїй суті, це функція розгальмування та зняття заборон). У третьому сегменті відбувається знайомство із альтернативною поведінкою, тобто експериментування із методами подолання та вирішення різного роду проблем.

На засадах різних напрямків християнської сімейної психотерапії розроблена ціла низка програм з підготовки до шлюбу і психологічного супроводу сімей, зокрема: «Абетка подружжя» (Л. Гридковець, заправа-

джена з 2003 р. в м. Києві), «Щаслива сім'я» (А. Буковинський, Львів-Київ), програма Міжнародного фонду Молодь з місією, яку провадять Тетяна та Юрій Соколовські тощо.

Звісно існують і інші форми християнської сімейної психотерапевтичної роботи, які застосовуються не тільки в психотерапевтичних групах, але й просто в ру-

хах та спільнотах подружніх пар. Одним з яскравих представників таких рухів є Рух «Світло життя: Домашня Церква».

Як бачимо християнська сімейна терапія може набувати різних форм, проте всіх їх об'єднує два фактори: безумовна цінність родини і христорентричність.

ЛИТЕРАТУРА

- [1] Грановская Р.М. Психология веры. – 2-е изд., перераб. – СПб.: Питер, 2010. – 480 с.
- [2] Грыдковець Л.М. Розвиток психосексуальної культури молоді сім'ї засобами психологічної тренінгової програми // Психологічні перспективи / Спеціальний випуск «Психологія соціальної роботи». – 2012. – с. 281-290
- [3] Грыдковець Л.М. Формування психосексуальної культури студентської молоді 17-19 років // дис. на здоб. наук. ст. канд. психол. наук. спец. 19.00.07. – К, 2004. – 260 с.
- [4] Дідук І.А. Взаємини між дітьми в сім'ї як чинник їх психосоціального розвитку // Автореферат дисертації на здобуття ученого ступеня кандидата психологічних наук за фахом 19.00.07 – педагогічна і вікова психологія. – Інститут психології ім. Г.С. Костюка АПН України, м. Київ, 2001. – 13 с.
- [5] Іванов Д.І. Психологічний аналіз системи дитячо-батьківських стосунків у парадигмі глибинної психології // Автореферат дисертації на здобуття ученого ступеня кандидата психологічних наук за фахом 19.00.07 – педагогічна і вікова психологія. – Південноукраїнський державний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського, Одеса, 2005. – 21 с.
- [6] Киппер Д. Клинические ролевые игры и психодрама. – «КЛАСС», 1993. – 222с.
- [7] Маслоу А. Мотивация и личность / А. Маслоу. – М., 1998. – 543 с.
- [8] Основи психології: Підручник / За заг. Ред. О.В.Киричука, В.А. Роменця. – К.: Либідь, 1997. – 632 с.
- [9] Платон. Собрание сочинений. В 4 т. / Под общ. ред. А.Ф. Loseva, В.Ф. Asmusa, А.А. Takho-Godi. (Серия «Философское наследие»). – М.: Мысль. 1990 – 1994.
- [10] Святе Письмо Старого і Нового Завіту. – Рим: United Bible Societies, 1991. – 324 с.
- [11] Яннарис Ф. Введение в православное богословие. – М.: ОПУ основ. А. Менем, 1992. – 178с.

REFERENCES

- [1] Granovskaya, R.M. Psychology of faith. – 2nd ed. – SPb.: Piter, 2010. – 480 p.
- [2] Hrydkovets', L.M. Development of psychosexual culture means young family psychological training program // Psychological Perspectives / Special issue of "Psychology of social work." 2012. - P. 281-290.
- [3] Hrydkovets', L.M. Formation of psychosexual culture 17-19 years old students // dis. cand. psychol. sc. spets. 19.00.07. – K, 2004. – 260 p.
- [4] Diduk, I.A. The relationship between the children in the family as a factor in their psychosocial development // Abstract dis. cand. psychol. sc. spec. 19.00.07 – educational and developmental psychology. – Institute of Psychology n.a. G.S. Kostyuk of Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, Kyiv, 2001. – 13 p.
- [5] Ivanov, D.I. Psychological analysis of child-parent relationship paradigm in depth psychology // Abstract dis. cand. psychol. sc. spec. 19.00.07 – educational and developmental psychology. – South Ukrainian State Pedagogical University named after KD Ushinskyi, Odesa, 2005. – 21 p.
- [6] Kipper, D. Clinical role play and psychodrama. – «KLASS», 1993. – 222 p.
- [7] Maslou, A. Motivation and Personality / A. Maslou. – M., 1998. – 543 p.
- [8] Psychology: Textbook / Gen. ed. O.V. Kyrychuk, V.A. Roments'. – K.: Lybid', 1997. – 632 p.
- [9] Platon. Collected Works. In 4 b./ Gen. ed. A.F. Losev, V.F. Asmus, A.A. Takho-Godi. (The series "Philosophical Heritage"). – M.: Mysl'. 1990 – 1994.
- [10] Scriptures of the Old and New Testaments. – Rome: United Bible Societies, 1991. – 324 p.
- [11] Yannaris, F. Introduction to Orthodox theology. – M.: Public Orthodox University, founded priest Alexander Men, 1992. – 178 p.

The basic structure of the Christian co-communion family psychotherapy in group work

L.M. Hrydkovets

Abstract. This article presents a model of the Christian co-communion family psychotherapy of forming direction. The grounding of each therapeutic stage is given, and in particular: the work with an ideal model, the need-motivational, informational-cognitive, emotional-sensual, and regulatory-behavioral spheres of a personality of a man and a woman. The foundations of the Christian worldview on the basic essence of the manifestations of personal existence spheres in the structure of marriage are provided. The examples of practical application of psychotherapeutic techniques in the process of the Christian group family psychotherapy are given.

Keywords: social models, personality, conscious, unconscious, woman, man, family psychotherapy, family, patrimonial unconscious, collective unconscious, Christian Psychology, spheres of personal manifestations, group therapy